

**УНИВЕРЗИТЕТ "СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ" - СКОПЈЕ
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ
ГЕОГРАФСКИ ИНСТИТУТ
СКОПЈЕ**

М-р. НИКОЛА В. ДИМИТРОВ

**ДЕМОГЕОГРАФСКА АНАЛИЗА НА МИГРАЦИОНИТЕ ПРОЦЕСИ ВО
ЈУГОЗАПАДНИОТ ДЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

- ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА -

СКОПЈЕ, 2001

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	страни
ПРВ ДЕЛ	
I Воведни забелешки	7
1. Поимот миграција	7
2. Граници, големина и географска положба на просторот	10
II Теоретско-методолошки основи на трудот	14
1. Појдовни основи на истражувањето	14
2. Предмет, цели и задачи на истражувањето	15
3. Општ методолошки пристап на миграциите	17
III Извори на податоци, инструменти, фази и анализа на податоците во истражувањето	19
1. Извори на податоци	19
2. Инструменти и фази во истражувањето	19
3. Анализа на податоците	20
IV Природни и социо-географски фактори и процеси кои ги предизвикуваат миграциите	21
1. Природата на просторот, фактор за миграциони движења.	21
2. Историско-политички аспект на миграциите.	23
3. Општествено - економски развој, процес кој влијае врз миграциите	26
ВТОР ДЕЛ	
I Историско-географски осврт на миграционите процеси	29
1. Миграциони процеси во праисторискиот период	29
2. Македонија во античкиот период и миграции на населението.	37
3. Средновековни миграциони процеси	44
4. Миграциони процеси за време на турскиот период	51
4.1. Миграциони процеси до крајот на XVIII век	51
4.1.1. Колонизации, доселувања, депортации и номадско-сточарски миграциони движења	51
4.1.2. Причини, правци, видови, обем и последици од миграциите.	56
4.1.3. Војните, востанијата, ајдутството, арамуството, крџалиството и феудалната анархија - причини за присилни миграции на населението.	67
4.1.4. Исламизацијата на населението и одразот врз миграциите	72
4.1.5. Промени во верскиот и етничкиот состав на населението	78
4.2. Осврт на миграционите процеси во текот на XIX век.	88

3.2.1. Миграциони процеси на доселувања - иселувања, појава на чифлигарството, миграција на релација село - град и јакнење на градовите	88
3.2.2. Сезонско мигрирање на номадските сточари	100
3.2.3. Феудалната анархија и промени во етничката и верската структура на населението.	104
3.2.4. Причини и последици од миграционите процеси за време на турското владеење.	106
3.3. Печалбарски миграции.	110
3.3.1. Причини за појава и поделба на сезонската миграција - печалбарство.	110
3.3.2. Правци и обем на печалбарската емиграција.	119
3.3.3. Печалбарството меѓу двете светски војни и негово изумирање	130
3.3.4. Последици од печалбарството	138
3.4. Миграциони процеси за време на Илинденското востание, Балканските војни и Првата светска војна.	142
3.4.1. Миграциони движења предизвикани за време на Илинденското востание и понего	142
3.4.2. Миграциони движења предизвикани од Балканските војни и од Првата светска војна	144
4. Миграциони процеси помеѓу двете светски војни	154
5.1. Колонизација и внатрешни миграции	154
5.2. Надворешни миграции	158
5. Миграциони процеси за време на Втората светска војна	163
6.1. Внатрешни и надворешни миграции	163
5.2. Егзодусот на Евреите	167

II. Демогеографска анализа на миграционите процеси од втората светска војна до денес. 168

1. Демогеографски развој на населението и индуцирање на активни миграциони процеси во југозападниот дел на Република Македонија.	169
2. Внатрешни миграции на населението и нивниот просторен аспект	176
2.1. Внатрешни миграции од траен карактер	176
2.1.1. Причини, временски интензитет, големина и динамика на внатрешните миграции (село-град, село-село, меѓуградски и меѓуопштински)	176
А) Миграции на населението како последица на аграрната политика	177
Б) Миграции на населението како последица од колонизацијата	184
В) Миграции на населението како последица од иселувањето на Турците	188
Г) Миграции на населението како последица од индустријализацијата на градовите	193

	Д) Големина и динамика на внатрешните миграции (село-град)	196
18	2.1.2. Влијанието на миграциите село-град врз порастот на градското население и степенот на урбанизацијата	204
20	2.1.3. Компаративна анализа за учеството на природниот прираст и механичката компонента во вкупниот популациски пораст на градското и селското население.	209
24	2.1.4. Специфични имиграциони и емиграциони населени места, центри, зони, подрачја и типови на регионална диференцијација на внатрешната миграција.	218
26	А) Специфични имиграциони населби, подрачја и зони	220
10	Б) Специфични емиграциони населби, подрачја и зони	226
10	В) Типови на регионална диференцијација на внатрешната миграција.	231
19	2.2. Меѓуопштински миграции на населението.	240
30	2.2.1. Интензитет, обем, потекло и други одлики на миграционите движења на доселувања.	240
38	2.2.2. Основни регионално географски одлики на миграционите процеси на доселување и отселување.	251
42	2.3. Неделни, сезонски и туристички миграции.	258
14	2.4. Дневни миграции.	267
54	2.4.1. Големина и динамика на дневните миграции на работната сила и работници според местото на работа	267
54	2.4.2. Големина и динамика на ученици-студенти дневни мигранти, според местото на живеење и местото на учење-студирање.	275
58	2.4.3. Вкупен обем на дневните мигранти и внатрешната миграција	280
63	3. Надворешни миграции и нивните просторни димензии.	290
53	3.1. Вкупен обем, динамика, интензитет и правци на движење на надворешната миграција	290
67	3.2. Некои демогеографски аспекти на емиграцијата во странство	297
1	3.2.1. Обем, динамика и интензитет на емиграционите текови од урбаната и руралната средина	297
18	3.2.2. Позначајни демогеографски белези на контингентот на вработените во странство.	305
41	А) Полова и старосна структура.	305
69	Б) Домаќинства во странство	307
76	В) Школска подготовка и писменост.	308
76	Г) Активност на лицата вработени во странство	309
76	Д) Национална структура на емиграцијата во странство	310
1 и	3.3. Емиграцијата во странство по држава на работа и престој.	313
76	3.4. Некои белези на повратниците од странство	317
77	3.5. Емиграцијата во странство гледано по населби и специфични зони	321
84	3.6. Анализа на надворешните миграции од руралната средина во однос на положбата кон просторните детерминанти	326
84	3.6.1. Просторна разместеност на руралната емиграција спрема висинската разместеност на селата	327
88	3.6.2. Просторна разместеност на руралната емиграција во однос на орографските услови на селата	329
93	3.6.3. Просторна разместеност на руралната емиграција во однос на големината на селата	331

- 3.6.4. Просторна разместеност на руралната емиграција во однос на оддалеченоста од сообраќајната мрежа 332
- 3.6.5. Просторна разместеност на руралната емиграција во однос на оддалеченоста од централното место 334
- 3.7. Карактеристика на надворешната миграција на доселено - отселено население во рамките на републиките од поранешна СФРЈугославија и странство 336

ТРЕТ ДЕЛ

I Социо-географски последици од миграциите врз демографската структура на населението	343
<ul style="list-style-type: none"> 1. Последици од миграциите врз бројното движење на населението, природниот прираст и етничката структура. . . . . 343 2. Последици од миграциите врз другите демографски структури (полова, старосна, економска структура, густина на населеност итн) 352 	
II Последици од миграциите врз урбаната и руралната средина	359
<ul style="list-style-type: none"> 1. Последици од миграциите врз урбаниот пораст, урбаната и руралната средина и врз мрежата на населби . . . . . 359 2. Последици од миграциите врз аграрот и популацијата 366 	
III Последици од миграциите врз општествено – економскиот развој	376
<ul style="list-style-type: none"> 1. Општествено-економски и политички реперкусии од миграционите процеси . . . . . 376 2. Социо-психолошки последици од миграциите . . . . . 378 3. Фактори кои можат да влијаат врз предвидувањето, намалувањето и планирањето на миграциите . . . . . 380 4. Економската емиграција и нејзиното влијание врз развој на микрорегионот. 381 	
IV Проекции на населението и миграционите движења.	382
<ul style="list-style-type: none"> 1. Проекции на населението и миграционите движења 382 	
ЗАКЛУЧОК	388
ЛИТЕРАТУРА	399
ПРИЛОЗИ	